

De Wederopbouw van de Binnenstad van Hengelo-ov-

Uitleg, waarden, problemen en
adviezen

Presentatie Erfgoedcommissie op 03-03-2020

Je ziet het pas als je het begrijpt

Dit geldt
bij uitstek
voor de
Wederopbou
w

Hengelo is 42 keer
gebombardeerd in W.O. II

Op 6 en 7 oktober 1944 is de binnenstad
van Hengelo zwaar gebombardeerd.

Er moest 190.000 ton puin
worden geruimd.

HENGELO HERR

Bijzonder bijvoegsel van Hengelosch Dagblad ter gelegenheid van de voltooide wederopbouw

Terwijl de bezetter nog oppermachtig was

Uit verlies wer

Wederopbouwplannen kwamen reeds in de oorlog gereed

Phoenix

Grieken en Romeinen kenden in vroegere tijden het verhaal van een vogel die zich in Egypte om de vijf eeuwen verbrandde op een nest van geurige kruiden en dan verjongd uit zijn as verrees. Die vogel noemden zij: Phoenix. Ook Hengelo is als een Phoenix uit zijn as verrees. Vandaar dat het Hengelosch Dagblad deze vogel de volgende week op de gevel aan de Molenstraat op bijzondere wijze zal uitbeelden. De afbeelding van zo'n Phoenix ziet U vandaag ook naast de naam van dit bijzondere bijvoegsel.

Puinruimen terwijl Canadezen nog vochten

HENGELO HERREZEN. Deze twee woorden zullen de volgende week Hengelo beheersen als het feest van de wederopbouw wordt gevierd. Twee woorden die zo gemakkelijk worden uitgesproken, gedachteloos bijna, maar die een grote geladenheid in zich bergen. Zij roepen het beeld van vallende bomen, rokende puinhopen en verwoeste stad op. Zij doen ons herinneren aan de kreet die in de bange oorlogsjaren, dank zij de radio, over de zee tot ons kwam: Nederland zal herrijzen! Een kreet die

en draglines. Hengelo Herrezen is een begrip dat ons met dankbaarheid vervult. Het hart van de stad mocht destijds dan ook dood zijn, de stad zelf was het niet. Zij heeft zich opgericht. Zij heeft een nieuw hart gekregen. Zij heeft zich uitgebreid en zich een nieuwe toekomst veroverd. Het is goed om na al die jaren van inspanning, van plannen maken en werken uitvoeren, een ogenblikje stil te staan bij hetgeen is gepresteerd. Het is goed om eens een blik achterwaarts te worden om eens te inven-

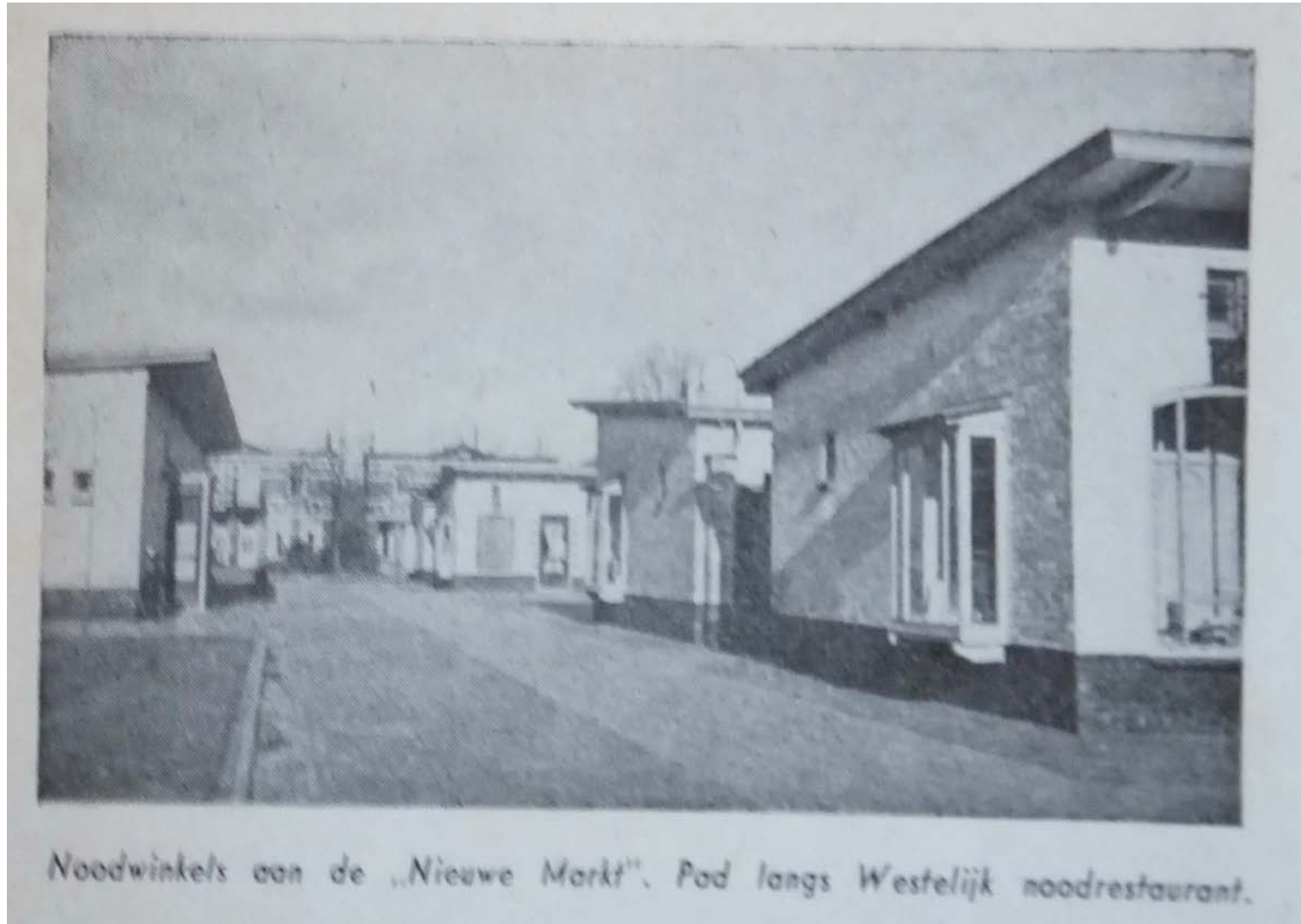
HENGELO, nieuw centrum in Twente

Nu Hengelo zijn wederopbouw gaat vieren is het goed een ogenblik

Burgemeester van der Dussen spreekt de bevolking toe direct na de bevrijding van Hengelo op 3 april 1945

2 noodrestaurants, 48 noodwinkels,
4 noodscholen en 100 duplexwoningen

Noodwinkels aan de „Nieuwe Markt”. Pod langs Westelijk noodrestaurant.

De binnenstad na het puinruimen
Een daadkrachtige aanpak

Uitbreidingsplan 8 wijken

Uitgangspunten Wederopbouw Uitbreidingsplan

- Resultaten Sociografisch onderzoek ETIO
- Snelst groeiende gemeente van Overijssel
- Analyse van reeds vroeger aanwezige gebreken, in 1939 nog niet volgroeid als stad
- Nieuwe en verbrede verkeersinfrastructuur
- Uitbreiding industrie
- Nieuwe woonwijken, scholen, speeltuinen en sportterreinen
- Bevorderen harmonie tussen de wijken

1944

In oktober vorig jaar
O, wat werd toen alles naar
Vliegmachines kwamen brommen
Als een regen vielen bommen
Op het hartje van de stad
O, wat vreeslijk naar was dat
O, wat was het er een bende
't was een puinhoop zonder ende

Maar!

Heng'lo had geen tijd voor rouwen
Heng'lo ging opnieuw aan 't bouwen
Eerst moest alle puin maar weg
Wat is 't nu een vlakke zeg.
Als er straks nieuwe winkels staan
Zal Hengelo weer bloeien gaan.

Dit album is, opdat ge niet vergeet
Hoe Heng'lo van de oorlog leed.

Gedicht
uit
1945

Richtlijnen Wederopbouwplan Binnenstad

- Hengelo moet versterkt als industriestad
- De nieuwe binnenstad moet dat tonen
- Een nieuw centrum in Twente met meer winkels en voorzieningen en ruimere opzet
- Concentratie kantoren en vrije beroepen
- Plaats voor hotels en gebouw arbeidersbeweging
- Grote zaal voor 1500 personen voor toneel en tentoonstellingen
- Woonbuurten

Ruimtelijke doelstellingen

Wederopbouwplan Binnenstad

- Bebouwing kern voor bovenlokale belangen
- Ontsluiting en sanering gronden rondom de nieuwe Markt als centraal plein winkelcentrum
- Belangrijke en noodzakelijke verkeersverbeteringen en verbreding tunnels
- Meer winkels, voorzieningen, cultuur, kantoren, marktkramen en woningen
- Groengordel rondom winkelcentrum
- Ruimer stationsplein

de architectuurstijlenmerken van de wederopbouw in Hengelo.

- **Moderne** wederopbouw: beton, staal, glas.
- **Traditionele** wederopbouw: baksteen.
- **Hengelose** wederopbouw: Streekeigen: winkels en woningen strikt gescheiden.
- Gesloten bouwblokken in het centrum en vrijstaande gebouwen aan de rand.
- Ornamenten, kunstwerken en versieringen.
- Balkons, dak-, raam- en deurranden, overstekken.
- Tv ramen en vierkante (slaap)kamerramen

Voorbeeld opbouw Hengelose Wederopbouw

Voorbeeld blokvorming

Voorbeelden orna -menten Wederopbouwarchitectuur

Hengelo kon op alle fronten actief aan de gang

Missie Erfgoedcommissie

Behoud door (her)ontwikkeling

Behoud door bewustwording

Behoud door gebruik

Erfgoed geeft identiteit

Waarden Wederopbouw

- Identiteit van Hengelo grotendeels bepaalt door Wederopbouw
- Programma Wederopbouw grotendeels succesvol uitgevoerd
- Kwaliteit stedenbouwkundig plan, architectuur en menselijke maat is groot en nog gaaf
- Ruimte voor hergebruik en ontwikkeling
- Wederopbouwplan Binnenstad is een TOTAALCONCEPT
- Wederopbouw is het unieke en onderscheidend karakter van de binnenstad

Algemene problemen

Binnenstad

- Centrumfunctie in Twente niet ingevuld door Hengelo
- Nieuwe rol Hengelo in Twente nog niet bepaalt
- Centrum Hengelo slechts op positie 8 in Overijssel achter o.a. Kampen en Rijssen

Actieplan binnenstad

Doel: verbeelding historie en karakter

Ruimtelijke problemen

- 3 torenconcept Actieplan strookt niet met 3 pleinen concept
- Verschuiving winkelcentrum naar het Noorden
- leegstand Markt funest voor beleving en functioneren Markt
- Gebrek aan prioriteit voor de Markt is funest voor centrum
- Kracht aandachtgebied Wederopbouw voor het unieke en onderscheidend karakter van het centrum wordt niet voldoende onderkend en niet gebruikt
- Onnodige sloop van belangrijke Wederopbouwpanen zoals wand Mickey en MTS
- Groengordel rondom centrum is onvolledig

3 torens concept

2. Een compact, herkenbaar stadshart en aanloopstraten met onderscheidend karakter

3 pleinen concept

Voormalige Hofstede MTS nu
WTC Twente een schitterend
voorbeeld van Wederopbouw
architectuur onderdeel
totaalconcept

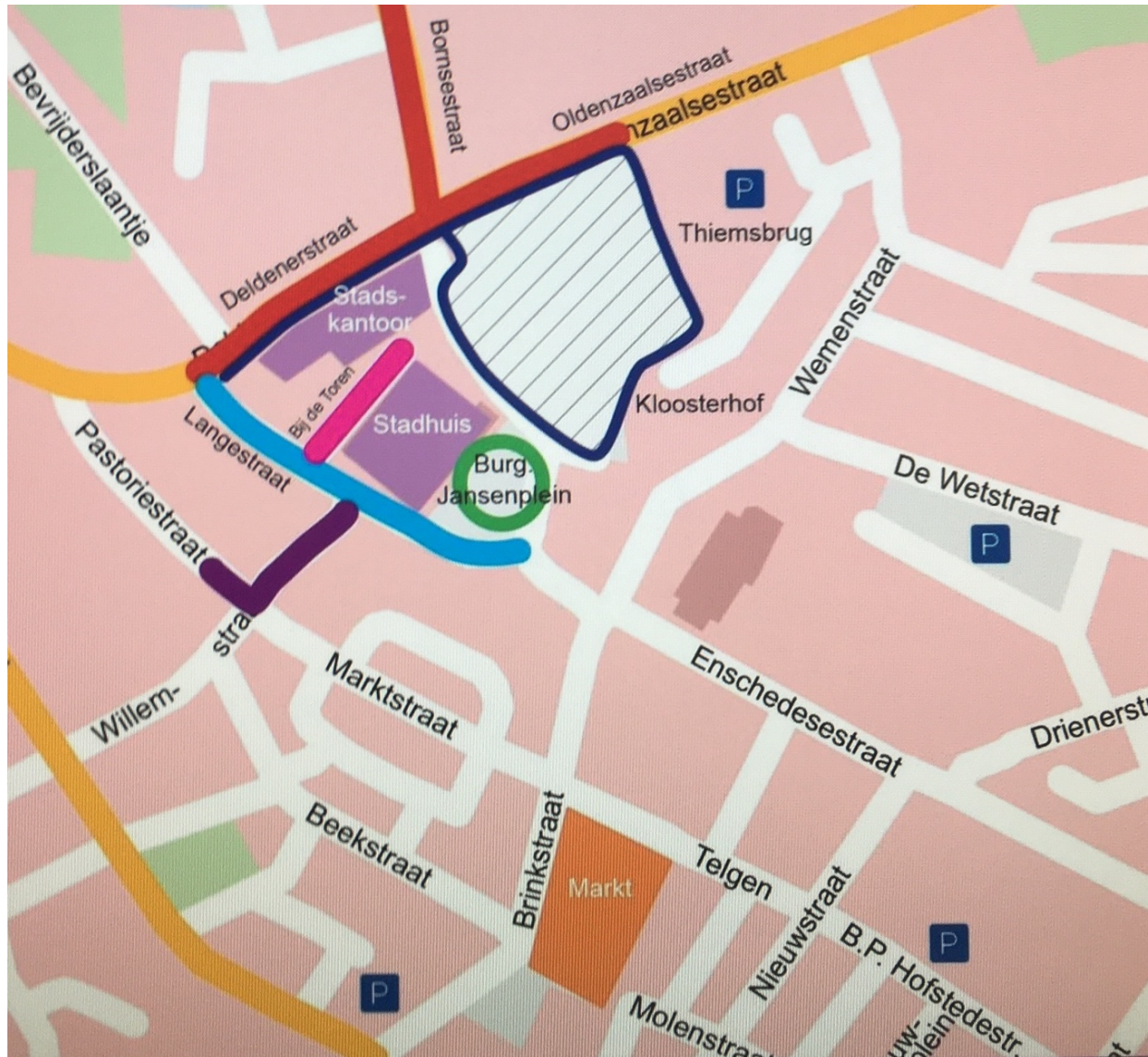

Problemen markt

- Marktwanden zijn te laag in relatie tot oppervlakte plein
- Verschuiving winkelcentrum naar het Noorden
- leegstand Markt funest voor beleving en functioneren Markt
- Verplaatsing functie naar burgermeester Jansenplein

Kaart planning actieplan

Planning actieplan

- + **Nieuwbouw stadskantoor / Renovatie stadhuis (nu - begin 2020)**
- + **Herinrichting Enschedesestraat / Langestraat (nu - september 2019)**
- + **Herinrichting Industrieplein (nu - eind 2019)**
- + **Bij de Toren (augustus - september 2019)**
- + **Deldenerstraat (augustus 2019 – december 2019)**
- + **Willemstraat (augustus 2019 – oktober 2019)**
- + **Omgeving stadhuis / stadskantoor (september 2019 – december 2020)**
- + **Burgemeester Jansenplein (januari 2020 – juni 2020)**

Advies 1 Erfgoedcommissie

- Hengelo is een industriestad,
- De binnenstad moet daar uitdrukking aan geven
- Neem aanwijzing aandachtgebied Wederopbouw serieus
- Ga uit van 3 pleinen concept voor het centrum
- De Markt is het centrum van het kerngebied
- Geef prioriteit aan de Markt
- Bepaal eerst wat inhoudelijk nodig is
- Bepaal daarna wat de kosten zijn en hoe dat gedekt moet worden
- Stel visie op kerngebied bij: Mix van ontmoeten en beleven, wonen en werken, gebaseerd op kwaliteiten erfgoed

Advies 2 Erfgoedcommissie

- Markt, Brinkstraat, Telgen en Nieuwstraat zijn essentieel onderdeel kerngebied. Geen winkeluitbreiding richting de Wetstraat
- Maak van openbare ruimte kerngebied één eenheid
- Maak rondom kerngebied groengordel
- Plant bomenrijen in kerngebied
- Geef E- bike/ fietsroutes en parkeergelegenheid extra aandacht
- Geef binnen puienfonds prioriteit aan wederopbouw panden
- Leg alle plannen vroegtijdig voor aan Erfgoedcommissie
- Geen sloopvergunning afgeven zonder geldig bouwplan
- Geef het herdenkingsmonument de ruimte
- Vul Lange Wemen in met woontoren(s) in het groen
- Waardeer en maak kwaliteiten Wederopbouw zichtbaar

Parels van de binnenstad

Parels van de Wederopbouw

Hengelo Toen

"Bischoff" Markt/Brinkstraat

Parels van de Wederopbouw

Hengelo Toen

"Cosa" Markt/Telgen

Parels van de Wederopbouw

Hengelo Nu

"Bischoff" Markt/Brinkstraat

Parels van de Wederopbouw

Hengelo Nu

"Cosa" Markt/Telgen

1 van de 7 Aandachtsgebieden Wederopbouwkerneln
Uniek, gaaf en totaalconcept

Hengelo een
wederopbouw-
stad van
nationaal
belang.
Maak dat
zichtbaar

Dank
voor jullie
aandacht

